

Poradenské a edukační centrum (PEC) - nová služba v českých knihovnách

Mé zamyšlení.

Jaké je poslání knihoven pro společnost ve 21. století, čím vším by měly knihovny v době průmyslové revoluce 4.0 být, jaký je pohled veřejnosti na její širokou síť, která z České republiky dělá „Království knihoven“? To jsou otázky, na něž hledají odpověď naši zřizovatelé a my, knihovníci, bychom jim měli umět odpovědět. Doporučuji všem seznámit se s kompletní historií českého knihovnictví, kterou zpracoval ve své publikaci „Dějiny veřejných lidových knihoven v českých zemích“ docent Jaromír Kubíček a letos za ni obdržel zvláštní ocenění ministra kultury. V 80. a 90. letech 20. století sehrály knihovny nezastupitelnou roli při seznamování veřejnosti s internetem a jeho využitím a byly pro většinu z nás pomocníky při studiu a půjčovnami knih. Když se však zamyslím nad tím, čím jsou pro nás knihovny dnes, v době průmyslové revoluce 4.0, době digitalizace, automatizace, robotizace, tak vás možná má odpověď zaskočí. Myslím si, že jsou místem, kde kdokoli z nás vždy najde bezpečný veřejný prostor nejen pro zábavu či odpočinek, ale i pro vzdělávání. Jsou pokladnicí, která spravuje miliony knih, časopisů, dalších druhů dokumentů a digitálních zdrojů, jsou oporou pro vědu, výzkum a informační vzdělávání a jsou pořadateli vzdělávacích, kulturních a komunitních akcí, které se snaží kultivovat společnost, mazat rozdíly mezi lidmi a šetřit veřejné rozpočty.

Před necelými třemi roky jsem nastoupila do Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem na pozici ředitelky a snažila se kromě klasických služeb, jež veřejné knihovny poskytují, najít službu, kterou jsem postrádala v době, kdy jsem působila jako ředitelka základní školy. Po změně legislativy v roce 2016 týkající se „Společného vzdělávání“ byli bezradní nejen rodiče, ale i mnoho učitelů a dalších pedagogických pracovníků. Zcela přetížení byli poradenští pracovníci v pedagogicko-psychologických poradnách či speciálně-pedagogických centrech. Neexistovalo žádné zařízení, kam bych mohla bezradného rodiče či svého kolegu poslat pro rychlou radu či pomoc s tím, že by tato služba byla zdarma.

Hledání jména pro nově vznikající oddělení bylo celkem rychlé. Pro naše nové „Poradenské a edukační centrum“ se nám zalíbila zkratka PEC, ale ujala se spíše její druhá verze, „PEC-ka“. Podkrovní multi-

funkční prostory, jež se uvolnily po přestěhování Oddělení cizojazyčné literatury do nových zrekonstruovaných prostor, přímo vyzývaly k umístění nového oddělení. Mým cílem bylo přesvědčit mé kolegy, že nová služba, kterou by měla PEC-ka poskytovat, bude žádaná, na trhu chybí a o poradenství a vzdělávání pro všechny cílové skupiny pod jednou střechou bude zájem. Myslím si, že se mi to podařilo i díky projektu MŠMT, z OP VVV, jehož jsme nositeli. Projekt s názvem „Mít svět přečtený“ realizujeme v rámci našeho regionu a jeho cílem je propojení formálního a neformálního vzdělávání v knihovnách. Novou službu chceme nyní minimálně po dobu dvou let pilotně ověřovat a pokud se osvědčí, potěšilo by nás, kdyby se postupně transformovala do všech krajských knihoven.

Díky spolupráci s Místní akční skupinou (MAS) Labské skály, Místním akčním plánem (MAP) města Ústí nad Labem, Krajským akčním plánem (KAP) Ústeckého kraje, který je naším zřizovatelem, místní Univerzitou Jana Evangelisty Purkyně, Národním ústavem pro vzdělávání Praha, místními mateřskými, základními a středními školami, dětskými domovy, poradenskými pracovišti, dalšími spolky, partnery a vydavateli učebnic a pomůcek jsme začali připravovat otevření nového oddělení. Naš cíl byl jasný. Vybudovat centrum, které by se mohlo stát prvním metodickým centrem pro spolupráci knihoven a škol v rámci propojování neformálního a formálního vzdělávání v knihovnách.

Centrum svou činnost zahájilo v lednu letošního roku, slavnostně bylo otevřeno 19. června a 3. října získalo od ministra kultury Lubomíra Zaorálka ocenění Knihovna roku 2019 v kategorii „významný knihovnický a informační počin“. Toto ocenění je pro nás velkým závazkem. Kmotry PEC-ky se stali prorektor místní univerzity profesor Pavel Doulák, náměstkyně Národního ústavu pro vzdělávání doktorka Jana Zapletalová, ředitel odboru vzdělávání na MŠMT doktor Jaroslav Faltýn a ředitelka největší speciální základní školy v ČR magistra Martina Brhelová.

V současné době centrum využívají pedagogičtí pracovníci všech typů škol v rámci výuky se svými dětmi, žáky či studenty a v rámci svého sebevzdělávání, cestu k nám si nachá-

zejí rodiče dětí se specifickými vzdělávacími potřebami, ale i rodiče dětí nadaných, plánujeme zde realizaci didaktických seminářů pro studenty z univerzity a workshopy pro pedagogy, rodiče i širokou veřejnost. Poskytujeme prostory pro vzdělávací aktivity spolkům, spolupracujeme s dalšími organizacemi v rámci poradenství hendikepovaným osobám a seniorům, prostory mohou k celoroční prezentaci zdarma využít vydavatelé učebnic a výrobci učebních a kompenzačních pomůcek, zatím jen

k prezenčním výpůjčkám. Centrum by postupně mělo nabízet i další služby, např. pojízdnou knihovnu (bibliotranzit), databázi kvalitních lektorů, přednášky, kurzy a akce na klíč, lektorku zahrnující biblioterapii, arteterapii, muzikoterapii, zooterapii ad. Personální zabezpečení řešíme ve spolupráci s MAS, MAP, KAP a dalších dotačních zdrojů a nezapomínáme na dobrovolníky z ČR i zahraničí. Zajištění fondu a vybavení domlouváme ve spolupráci s nakladateli, vydavateli, výrobci a využíváme i granty a dotace regionální, národní, ale i evropské.

V rámci pilotáže bychom chtěli ověřit novou pracovní pozici, a to pozici učící knihovník. Další, nové neexistující pracovní pozice, se vyprofilují i díky době, ve které žijeme. Při spolupráci s našimi partnery se učíme stále něco nového a snažíme se získané dovednosti předávat dalším kolegům. Mezi naše hlavní partnery patří nakladatelství

Fraus, Pasparta, Alter, Oškola, Mutabene, Mammie, ad. Úzce spolupracujeme se spolkem Náš EMU, herními kluby, společností EDHANCE a cestu si k nám postupně nachází čím dál více klientů všech věkových kategorií. PEC-ka je půjčovnou pomůcek pro

rozvoj čtenářské gramotnosti při implementaci KAP. Říká se, že dnešní děti nečtou, ale my víme, že čtou, jen jinak než my. Naším úkolem je, jim porozumět a hledat si k nim správnou cestu, abychom je neodradili. Plánujeme v rámci implementace KAP v oblasti rozvoje digitální gramotnosti vybudování nových učeben pro předškoláky, kde se zajímavou formou budou seznamovat s malými roboty. Pro žáky a studenty zřizujeme polytechnické dílny s 3D tiskárnami, skenery a CNC frézami. Pro teenagery budujeme nahrávací studio a pro kreativce makerspace. V oblasti společného vzdělávání chceme spolupracovat s odborníky z celé republiky a ve spolupráci s univerzitou chceme podpořit rozvoj nadaných dětí.

Součástí PEC-ky je i Zvuková knihovna pro zrakově postižené, využíváme portál FriendlyVox, který umíme nainstalovat návštěvníkům do jejich osobních počítačů či notebooků. Provozujeme Tichou linku pro online tlumočení do znakového jazyka. Svůj prostor pro prezentaci zde mají organizace pečující o hendikepované i sociálně znevýhodněné osoby, např. Tyfloservis, Diakonie, Člověk v tísni, Dobrovolnické centrum, ale nezapomínáme ani na rodiče dětí nadaných, díky spolupráci s Mensou a Centrem nadání. Náš fond se skládá z učebnic tištěných, elektronických i hybridních, deskových her, CD, DVD, softwaru a dalších učebních či kompenzačních pomůcek. Rozšiřujeme ho o další novinky a zajišťujeme ve spolupráci s jejich vydavateli či výrobci jejich prezentaci pedagogickým i poradenským pracovníkům, rodičům či studentům. Pro naše partnery a pro všechny pedagogické pracovníky nabízíme v PEC-ce registraci zdarma, ale až po vyplnění dotazníku, kterým zjišťujeme spokojenost s naší nabídkou a doptáváme se na chybějící služby či nabídku.

Naše PEC-ka již je celoročním „veletrhem vzdělávání“ pro všechny cílové skupiny a pomáhá s osvětou celorepublikových projektů na podporu čtenářské gramotnosti, např. „Bookstart aneb S knížkou do života“ nebo „Už jsem čtenář aneb Knížka pro prvňáčka“. Potěšilo by mě, kdyby zavedení nové služby postupně změnilo pohled široké veřejnosti na knihovny a ukázalo, že už nejsme jen půjčovny knih, ale měníme se ve vzdělávací, kulturní, informační a komunitní centra v bezpečném veřejném prostoru pro každého. Věřím, že budeme dobrým příkladem pro ostatní a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy nám spolu s Ministerstvem kultury a našimi zřizovateli dají zelenou. Jsem přesvědčena, že nová služba pomůže nejen školám a školským zařízením a jejich pracovníkům se lépe zorientovat v široké nabídce učebnic, pomůcek, softwaru, metod, ale že pomůže snížit náklady při čerpání veřejných prostředků na nákup pomůcek a zefektivní jejich využívání. Přejí si, aby se knihovny staly dostupnými centry celoživotního vzdělávání pro širokou veřejnost a respektovanými partnery pro své zřizovatele.

Mgr. Jana Linhartová

linhartova@svkul.cz

(Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem)